

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 470
din 22.07.2008

Dosar nr: 426/2008

Petiția nr: 7.684/30.05.2008

Petent: T I

Reclamat: P A

Obiect: refuzul accesului romilor în magazin, încălcarea dreptului la demnitate

I. Numele și domiciliul părților

I.1. Numele și domiciliul petentei

I.1.1. T I

I.2. Numele și domiciliul ales al reclamatului

I.2.1. P A

II. Obiectul sesizării

Petenta arată că a intrat în magazinul alimentar al reclamatului, care i-a interzis accesul și i-a adresat injurii legate de apartenența lui etnică.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

Petenta consideră că este discriminat datorită refuzului accesului romilor în magazin și datorită cuvintelor injurioase care i-au fost adresate.

IV. Procedura de citare

Părțile au fost citate pentru data de 08.07.2008 (filele 9 și 10 din dosar).
La audierea din 08.07.2008 părțile nu s-au prezentat.
Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

V. Susținerile părților

Petenta, prin petiție (filele 2-3), arată că la data de 11.05.2008, orele 12, a intrat cu fiul și nepotul în vârstă de 8 respectiv 9 ani într-un magazin alimentar unde servea reclamatul. S-a așezat la rând, iar când au fost observați copiii, reclamatul s-a repezit către ei adresându-le următoarele cuvinte: „*F... de ciori, ieșiți afară!*”. Petenta a întrebat care este problema cu copiii, care sunt cu ea, primind următorul răspuns: „*Și dacă sunt cu tine? Afară toate ciorile! Eu și cu fratele meu o să fac în așa fel încât să nu mai prind un țigan pe aici!*”.

După ce petenta a cumpărat cele dorite, reclamatul a ieșit după ea să o lovească, dar a renunțat după ce copiii au început să plângă. Reclamatul a adresat noi injurii la adresa petentei.

Petenta a depus la dosar trei declarații de martori care confirmă cele prezentate (filele 11-13 din dosar).

VI. Motivele de fapt și de drept

În fapt, Colegiul Director reține că reclamatul a adresat cuvinte înjurioase la adresa petentei și copiilor care erau cu ea, interzicându-le accesul în magazin.

În drept, Colegiul Director reține următoarele:

Constituția României, prin art. 16 alin. 1 garantează dreptul la egalitate: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”.

Potrivit **Constituției României**, art. 20 alin 1, „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Art. 30 al **Constituției României** asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art 14 prevede: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie

asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art 1 prevede interzicerea generală a discriminării: „Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.”

Recomandarea nr. R (97) 20 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la „discursul de ură”, adoptată de către Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei la 30 octombrie 1997, în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegațiilor Miniștrilor, prevede următoarele:

„*Constatând faptul că aceste forme de exprimare pot avea un impact mai mare și mai prejudiciabil atunci când sunt difuzate prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă;*

Estimând că necesitatea de a combate aceste forme de exprimare este și mai urgentă în situații de tensiune și în timpul războaielor și a altor forme de conflicte armate;

Estimând că este necesar să se indice linii directe guvernelor și Statelor membre despre modul de tratare a acestor forme de exprimare, recunoscând totodată că majoritatea mijloacelor de comunicare în masă nu pot fi blamate pentru forme de exprimare de acest fel;

Având în vedere articolul 7, paragraful 1, al Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră, precum și jurisprudența organelor Convenției europene a drepturilor omului referitoare la articolele 10 și 17 ale acestei Convenții;

Ținând cont de Convenția Națiunilor Unite cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și de Rezoluția (68) 30 a Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse împotriva incitării la ura rasială, națională și religioasă;

Constatând faptul că nu toate Statele membre au semnat, ratificat și aplicat această convenție în cadrul legislației lor naționale;

Conștient de necesitatea reconcilierii luptei împotriva rasismului și intoleranței cu necesitatea protejării libertății de exprimare, pentru a se evita riscul subminării democrației din motivul apărării acesteia;

Conștient de asemenea de necesitatea respectării depline a independenței și autonomiei editoriale a mijloacelor de comunicare în masă;

Recomandă guvernelor Statelor membre:

1. să întreprindă acțiuni corespunzătoare în scopul combaterii discursului de ură pe baza principiilor enunțate în anexa la prezenta recomandare;

2. să se asigure că astfel de acțiuni se înscriu în cadrul unei modalități de abordare globală a cauzelor profunde ale acestui fenomen; cauze sociale, economice, politice, culturale și altele;

3. să procedeze, dacă nu au făcut-o deja, la semnarea, ratificarea și punerea efectivă în aplicare în legislația națională a Convenției Națiunilor Unite

cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, în conformitate cu Rezoluția (68) 30 a Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse împotriva incitării la ura rasială, națională și religioasă;

4. să examineze legislațiile și practicile lor interne, pentru a se asigura că acestea sunt conforme cu principiile care figurează în anexa la prezenta recomandare.

Anexa la Recomandarea nr. R (97) 20

Domeniul de aplicare

Principiile enunțate în continuare se aplică la discursul de ură, în special la cel difuzat prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă.

În sensul aplicării acestor principii, termenul „discursul de ură” trebuie înțeles ca reglementând toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.

Principiul 1

Guvernelor Statelor membre, autorităților și instituțiilor publice de nivel național, regional și local, precum și funcționarilor, le revine o responsabilitate specială de a se abține de la declarații, în special în mijloacele de comunicare în masă, care pot fi în mod rezonabil înțelese ca un discurs de ură sau ca un discurs care poate avea drept efect să acrediteze, să propage sau să promoveze ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de discriminare sau de ură bazate pe intoleranță. Aceste exprimări trebuie să fie interzise și condamnate în mod public cu orice ocazie.

Principiul 2

Guvernele Statelor membre ar trebui să stabilească sau să mențină un cadru juridic complet și adecvat, compus din dispoziții civile, penale și administrative referitoare la discursul de ură. Acest cadru ar trebui să permită autorităților administrative și judiciare de a concilia în fiecare caz respectarea libertății de exprimare cu respectarea demnității umane și protecția reputației și a drepturilor altora.

În acest scop, guvernele Statelor membre ar trebui să studieze mijloacele de:

- a încuraja și a coordona cercetările asupra eficienței legislațiilor și practicilor juridice existente;

- a reexamina cadrul juridic existent pentru a asigura aplicarea sa în mod adecvat la diverse noi mijloace de comunicare în masă, servicii și rețele de comunicații;

- a dezvolta o politică coordonată de acțiune, bazată pe liniile directoare naționale care respectă principiile stabilite în prezenta recomandare;

- a adăuga la evantaiul de sancțiuni penale măsuri alternative care constau în realizarea unor servicii de interes colectiv;

- a întări posibilitățile de combatere a discursului de ură prin intermediul dreptului civil, de exemplu acordând organizațiilor nonguvernamentale interesate posibilitatea declanșării unor proceduri civile, acordând despăgubiri victimelor

discursului de ură, și prevăzând pentru instanțele judecătorești posibilitatea luării unor decizii care să permită victimelor de a-și exercita dreptul la replică sau prin care să dispună o dezmințire;

- a informa publicul și responsabilii mijloacelor de comunicare în masă asupra dispozițiilor juridice aplicabile în materia discursului de ură.

Principiul 3

Guvernele Statelor membre ar trebui să se asigure ca, în cadrul juridic menționat în principiul 2, orice ingerință a autorităților publice în libertatea de exprimare să fie strâns limitată și aplicată în mod nearbitrar în conformitate cu dreptul, pe baza unor criterii obiective. În afară de aceasta, în conformitate cu principiul fundamental al Statului de drept, orice limitare sau ingerință în libertatea de exprimare trebuie să facă obiectul unui control judiciar independent. Această cerință este deosebit de importantă în cazurile în care libertatea de exprimare trebuie să fie conciliată cu respectul demnității umane și cu protecția reputației sau a drepturilor altora.

Principiul 4

Dreptul și practicile interne ar trebui să permită instanțelor judecătorești să țină cont de faptul că anumite exprimări concrete de discurs de ură pot fi atât de insultătoare pentru indivizi sau grupuri încât să nu beneficieze de gradul de protecție pe care articolul 10 al Convenției europene a drepturilor omului îl acordă celorlalte forme de exprimare. Un astfel de caz poate viza situația în care discursul de ură urmărește fie distrugerea altor drepturi și libertăți protejate de către Convenție, fie limitări mai ample decât cele prevăzute în acest instrument.

Principiul 5

Dreptul și practicile interne ar trebui să permită ca, în limitele competențelor lor, reprezentanții autorităților publice sau ai altor autorități având competențe similare să acorde o atenție deosebită cazurilor referitoare la discursul de ură. În acest sens, aceste autorități ar trebui să examineze cu atenție dreptul suspectului la libertatea de exprimare, în măsura în care impunerea sancțiunilor penale constituie în general o ingerință serioasă în această libertate. Instanțele judecătorești competente ar trebui, atunci când impun sancțiuni împotriva persoanelor condamnate pentru delikte referitoare la discursul de ură, să respecte în mod strict principiul proporționalității.

Principiul 6

Dreptul și practicile interne în domeniul discursului de ură ar trebui să țină cont în mod corespunzător de rolul mijloacelor de comunicare în masă în comunicarea informațiilor și ideilor care expun, analizează și explică exemple concrete de discurs de ură și subliniază fenomenul general, precum și dreptul publicului de a primi informații și idei.

În acest scop, dreptul și practicile interne ar trebui să stabilească o distincție clară între responsabilitatea autorului pentru exprimările de discurs de ură, pe de o parte, și, responsabilitatea eventuală a mijloacelor de comunicare în masă și a profesioniștilor din mijloacele de comunicare în masă care contribuie la difuzarea lor în cadrul misiunii lor de a comunica informații și idei despre subiecte de interes public, pe de altă parte.

Principiul 7

În continuarea principiului 6, dreptul și practicile interne ar trebui să țină cont de faptul că:

- informațiile referitoare la rasism, xenofobie, antisemitism și la alte forme de intoleranță sunt pe deplin protejate de articolul 10, paragraful 1, al Convenției europene a drepturilor omului și nu pot constitui obiectul ingerinței decât cu respectarea condițiilor stabilite în paragraful 2 al aceluiași articol;

- regulile și criteriile utilizate de către autoritățile naționale pentru a evalua necesitatea limitării libertății de exprimare trebuie să fie conforme cu principiile conținute în articolul 10, așa cum este acesta interpretat de jurisprudența organelor Convenției. Acestea trebuie să țină cont în special de forma, conținutul, contextul și scopul informațiilor;

- respectarea libertăților jurnalistice presupune ca instanțele judecătorești și autoritățile publice să se abțină de a impune mijloacelor de comunicare în masă punctele lor de vedere privitor la tipul tehnicilor de informare pe care jurnaliștii trebuie să le adopte.”

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială definește prin art. 1 discriminarea rasială prin următoarele: „În prezenta convenție, expresia «discriminare rasială» are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința sau exercitarea în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alt domeniu al vieții publice.”

Această convenție, adoptată de Adunarea generală a ONU la 21 decembrie 1965 și ratificată de România prin **Decretul nr. 345 din 14.07.1970**, prin art. 4, solicită ca statele părți să condamne „orice propagandă [...] care se inspiră din idei sau teorii bazate pe superioritatea unei rase sau unui grup de persoane de o anumită culoare sau de o anumită origine etnică”, iar prin art. 7 statele semnatare „se angajează să ia măsuri imediate și eficace [...] pentru lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale și etnice”. Potrivit **Legii nr. 612 din 13 noiembrie 2002**, victimele discriminării rasiale (conform **Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială**) se pot adresa către Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (ONU).

Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), republicată, la art. 2 alin. 1 stabilește: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților

fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

Conform art 2, alin. (4) din **O.G. nr. 137/2000**, republicată: „Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale.”

O.G. nr. 137/2000, republicată, prin art. 10, asigură accesul la serviciile publice administrative și juridice, de sănătate, la alte servicii, bunuri și facilități:

„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauza prin:

- a) refuzarea acordării serviciilor publice administrative și juridice;
- b) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile de sănătate publică - alegerea medicului de familie, asistenta medicală, asigurările de sănătate, serviciile de urgență sau alte servicii de sănătate;
- c) refuzul de a vinde sau de a închiria un teren sau imobil cu destinație de locuință, cu excepția situației în care aceasta restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare;
- d) refuzul de a acorda un credit bancar sau de a încheia orice alt tip de contract, cu excepția situației în care aceasta restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare;
- e) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile oferite de teatre, cinematografe, biblioteci, muzee și expoziții, cu excepția situației în care aceasta restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare;
- f) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile oferite de magazine, hoteluri, restaurante, baruri, discoteci sau de orice alți prestatori de servicii, indiferent dacă sunt în proprietate privată ori publică, cu excepția situației în care aceasta restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare;
- g) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile oferite de companiile de transport în comun - prin avion, vapor, tren, metrou, autobuz, troleibuz, tramvai, taxi sau prin alte mijloace -, cu excepția situației în care aceasta restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop sunt adecvate și necesare;
- h) refuzarea acordării pentru o persoană sau un grup de persoane a unor drepturi sau facilități.”

Art. 14 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată, prevede: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, interzicerea accesului unei persoane sau al unui grup de persoane în locurile publice din cauza apartenenței acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la oricare alta categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauza.”

Art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată, garantează dreptul la demnitate personală, stabilind: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/acesteuia la o rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/acesteia”.

Privind probarea faptelor de discriminare, **O.G. nr. 137/2000**, republicată, stabilește: „Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare” (art. 20, alin. 6).

Colegiul director constată că persoana interesată a dovedit existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări, iar persoana împotriva căreia s-a formulat sesizare nu a dovedit că faptele nu constituie discriminare.

Colegiul director a analizat separat interdicția accesului romilor în magazin și încălcarea dreptului la demnitate.

În analiza încălcării dreptului la demnitate, Colegiul Director constată că cele afirmate de reclamant reprezintă un comportament manifestat în public având ca scop atingerea demnității, crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare, ofensatoare, îndreptat împotriva comunității de romi.

Colegiul director se raportează și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) pentru a defini limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate.

Privind libertatea de exprimare, CEDO analizează trei aspecte:

1. legalitatea restrângerii, și anume existența unei baze legale interne, și calitatea normei juridice (legea trebuie să fie accesibilă, precisă și previzibilă în așa fel încât să se înțeleagă restrângerea în mod clar, totodată trebuie să permită estimarea consecințelor faptelor contrare legii);

2. legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

3. necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

Privind legalitatea restrângerii, se poate constata că există o bază legală, **Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, care, prin art. 15, garantează dreptul la demnitate printr-o prevedere extrem de clară și, în mod similar, prin art. 26 alin. 1 și 2 precizează sancțiunile ce pot fi aplicate. Atât prevederea legală, cât și jurisprudența CNCD în domeniu permit estimarea consecințelor faptelor contrare legii.

Legitimitatea restrângerii este dată de necesitatea protejării drepturilor altora. Această legitimitate este subliniată și de **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale**, care consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „*Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.*”

Privind necesitatea restrângerii într-o societate democratică, CEDO a elaborat un set de principii:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52 ș.a.);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49 ș. a.)

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979 ș. a.); astfel, între altele, este legitimat să se includă obligația de

a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52 ș. a.);

d) toleranta și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (GÜNDÜZ împotriva TURCIEI, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40 ș. a.);

e) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției (JERSILD împotriva DANEMARCEI [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; GÜNDÜZ împotriva TURCIEI, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41 ș.a.);

f) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50; WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 53; GÜNDÜZ împotriva TURCIEI, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 38 ș. a.);

g) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (JERSILD împotriva DANEMARCEI [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31 ș. a.); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea discriminării trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (OTTO-PREMIER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49 ș. a.);

h) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115 ș. a.).

Colegiul a reținut și faptul că CEDO, prin jurisprudență, arată că discriminarea etnică este atât de gravă, întrucât în situația acestui tip de

discriminare se poate invoca, în unele situații, și art. 3 al **Convenției europene a drepturilor omului** referitor la tratamente inumane ori degradante. Fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului în cauza ASIATICILOR EST AFRICANI v. MAREA BRITANIE a pronunțat prima decizie a unei instanțe internaționale prin care s-a precizat că discriminarea poate constitui una din formele de „*tratament degradant*”, interzise ca parte a dreptului de a nu fi supus torturii. Comisia a susținut că „*diferit de orice considerație privind articolul 14 al Convenției, discriminarea bazată pe rasă poate, în anumite circumstanțe, să constituie în sine tratament degradant în sensul articolului 3 al Convenției*”. Comisia a subliniat că „*o importanță specială trebuie acordată discriminării rasiale, și că în mod public a diferenția un grup de persoane sub aspectul tratamentului bazat pe rasă, poate constitui, în anumite circumstanțe, o formă specială de afront adusă demnității umane*”. Astfel, „*tratamentul diferențiat aplicat unui grup de persoane datorită rasei poate fi capabil a constitui tratament degradant în circumstanțe în care tratamentul diferențiat pe baza altor criterii, precum limba, nu ar pune astfel de probleme*”. (ASIATICII EST AFRICANI împotriva REGATULUI UNIT, nr. 4403/70, 14.12.1973, MOLDOVAN și alții împotriva ROMÂNIEI, nr. 2, 12.07.2005).

Aplicând principiile CEDO, Colegiul director constată că afirmațiile reclamatului nu au valoare de informație de interes public, nu contribuie la nici o formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane, ci ofensează în mod gratuit o comunitate. Această formă de expresie diseminează, incită, promovează ura bazată pe intoleranță, prin urmare trebuie sancționată. Manifestările antirome arată că această comunitate este extrem de vulnerabilă devenind des ținta manifestărilor xenofobe, iar studiile în domeniu relevă că stereotipurile adânc înrădăcinate în societate produc efecte grave (Andrei Oișteanu: **Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central european**, Humanitas, 2001). Sancțiunea contravențională a faptei, așa cum prevede **O.G. nr. 137/2000**, republicată, este o măsură proporțională cu legitimitatea invocată, și anume cu protejarea drepturilor altora, în timp ce pentru formele grave ale manifestărilor extremiste pedeapsa aplicată poate fi penală.

Privind interdicția accesului romilor în magazin, Colegiul director constată că doar un astfel de comportament poate reprezenta în sine o interdicție privind accesul petentului în magazinul reclamatului, iar exprimarea concretă „*Afară toate ciorile! Eu și cu fratele meu o să fac în așa fel încât să nu mai prind un țigan pe aici!*” arată că reclamatul generalizează interdicția privind toți romii.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Faptele sesizate reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 și 4 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată, încalcă dreptul la demnitate al persoanelor aparținând comunității rome, conform prevederilor art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**, republicată, totodată încalcând și dreptul de acces în locuri publice al persoanelor aparținând comunității rome, conform art. 10 lit. f și art. 14 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată;
2. Sancționarea cu amendă contravențională a reclamatului, în valoare de 1.000 RON, conform art. 26 alin. 1 al **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată;
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților, Prefecturii Județului Brăila, și Direcției Generale a Finențelor Publice ale municipiului Brăila (pentru recuperarea amenzii datorate către stat).

VII. Modalitatea de plată a amenzii: La Trezoreria Brăila, conform **Ordonanței nr. 2 din 12 iulie 2001 privind regimul juridic al contravențiilor**. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar) în termen de 15 de zile din momentul în care constituie de drept titlu executoriu, conform art. 20 alin. 10 al **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată.

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Președinte

COMȘA CORINA NICOLETA – Vicepreședintă

GERGELY DEZIDERIU – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

IONIȚĂ GHEORGHE – Membru

NIȚĂ DRAGOȘ TIBERIU – Membru

TRUINEA ROXANA – Membru

VASILE MONICA – Membru

Data redactării 27.08.2008

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, în fața instanței de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

